

Віталій УСАТИЙ,
*Тимчасовий повірений у справах України
в Чехії*

ОСОБИСТИЙ ДОСВІД РОБОТИ В ДИПЛОМАТИЧНІЙ СФЕРІ

Я – кар’єрний дипломат у другому поколінні. Після здобуття профільної освіти (міжнародне право) в Навчально-науковому інституті міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка почав працювати в Правовому департаменті МЗС України, пройшовши шлях від спеціаліста до директора Юридичного управління МЗС України.

Двічі перебував у закордонних довготермінових відрядженнях – обіймав посади віцеконсула Генерального консульства України в Пряшеві (Словацька Республіка) та радника (заступника голови місії) Посольства України в Словацькій Республіці.

З квітня 2022 року працюю радником-посланником Посольства України в Чеській Республіці, а із серпня того ж року виконую в цій країні обов’язки Тимчасового повіреного в справах.

Із початку повномасштабного вторгнення росії в Україну режим роботи посольства змінився на цілодобовий. Усі забули про те, що таке вільний час і вихідні, позаяк скеровують максимум зусиль на Перемогу України.

Хотів би також зауважити, що взаємодія між нашими дружніми країнами стрімко розвивається. 1 січня 2023 року ми відзначали 30-річчя встановлення дипломатичних відносин між Україною і Чеською Республікою.

За ці роки Україна та Чехія побудували взаємини, що ґрунтуються на відданості демократичним цінностям, верховенству права, захисту прав людини та світовому порядку, а також протидії російському агресорові.

Тридцятирічна співпраця між країнами насичена не лише традиційними елементами міждержавної комунікації, як-от проведення численних візитів різних рівнів і розширення двосторонньої договірно-правової

бази, а й започаткуванням нових форм та інструментів економічної співпраці, посиленням зв'язків між регіонами, розвитком контактів між містами-побратимами, активною комунікацією у сферах культури і мистецтва, освіти й науки, охорони здоров'я і спорту. Особливий внесок у зміцнення українсько-чеських відносин зробили українці в Чехії та чехи, які проживають в Україні.

Від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну Уряд Чеської Республіки демонструє послідовну підтримку суверенітету й територіальної цілісності України як на двосторонньому рівні, так і в багатосторонніх форматах, зокрема в межах ЄС, ООН, НАТО, РЄ, ОБСЄ.

У контексті підтримки України чеський парламент ухвалив низку важливих рішень:

- 24.02.2022 – Палата депутатів (нижня палата) Парламенту Чехії ухвалила постанову, в якій засудила військову агресію росії проти України.
- 25.02.2022 – відповідну постанову – «Щодо російського вторгнення в Україну» – ухвалив Сенат (верхня палата).
- 05.04.2022 – Палата депутатів одноголосно ухвалила резолюцію «Щодо засудження воєнних злочинів, які російська армія скоїла на території України».
- 07.04.2022 – таку постанову ухвалив Сенат.
- 06.04.2022 – Палата депутатів одноголосно ухвалила постанову, якою визнала Голодомор в Україні 1932–1933 років геноцидом українського народу.
- 11.05.2022 – Сенат ухвалив постанову «Щодо підтримки України».
- 15.06.2022 – Сенат та Палата депутатів ухвалили дві постанови: «Щодо виступу Президента України Володимира Зеленського перед членами Сенату» і «Підтримка територіальної цілісності України та засудження військової агресії російської федерації».
- 02.10.2022 – Президент Чехії Мілош Земан підписав Спільну заяву президентів Естонії, Латвії, Литви, Північної Македонії, Польщі, Румунії, Словаччини, Чехії, Чорногорії щодо спроб росії незаконно анексувати українські території.
- 15.11.2022 – Палата депутатів ухвалила постанову «Щодо ескалації російської агресії проти України, злочинів проти українського цивільного населення та підтримки створення спеціального міжнародного кримінального трибуналу з розслідування військових злочинів, що їх скоїли збройні сили та силові структури російської федерації», згідно з якою російський режим визнано терористичним.
- 14.12.2022 – Сенат ухвалив постанову «Щодо геноциду українського народу під час Голодомору, організованого сталінським режимом Радянського Союзу в 1932–1933 рр.».

- 15.02.2023 – Сенат ухвалив постанову «Щодо російської агресії проти України», в якій учергове засудив російське вторгнення в Україну та підтримав необхідність створення міжнародного трибуналу для розслідування злочину агресії, який вчинили вищі посадовці рф проти України.

- 31.05.2023 – Сенат ухвалив постанову «Щодо підготовки до саміту НАТО у Вільнюсі в липні 2023 року», в якій закликав поглибити інтеграцію України до структур НАТО ще до офіційного початку процесу вступу нашої держави до Північноатлантичного альянсу, підтримати курс України на якнайшвидше набуття членства в НАТО, а також продовжити постачання озброєння та військової техніки Україні, скоординувавши дії із союзниками серед країн-членів НАТО.

Вагомою є підтримка Чеської Республіки в контексті подальшої реалізації ініціативи Президента України Володимира Зеленського «Grain from Ukraine» щодо експорту зерна до держав Африки та Близького Сходу.

Чеська сторона взяла участь у Міжнародному установчому саміті «International Summit on Food Security» (26.11.2022 р., м. Київ) та долучилася до Спільної заяви за результатами цього заходу. Сума фінансового внеску Чехії склала 2 мільйони крон (85 тис. дол. США). Ми вдячні чеському урядові за швидку реакцію та засудження дій рф щодо виходу із «зернової угоди».

Важливо відзначити, що Чехія приєдналася до всіх санкцій ЄС проти рф, є співавтором резолюцій України в межах ГА ООН. Також Уряд Чехії ухвалив рішення про закриття авіапростору для російських літаків, відкликав своїх послів із росії та білорусі, закриття консульства рф у Карлових Варах і Брно та призупинив роботу чеських консульств у Санкт-Петербурзі та Єкатеринбурзі. Чехія припинила видачу віз і дозволів на довгострокове та постійне перебування громадян рф і рб, розпочала перевірки економічних зв'язків суб'єктів підприємницької діяльності з росією та білоруссю.

З метою посилення з боку Чеської Республіки санкційного тиску на державу-агресора ухвалено Закон «Про санкції» (набув чинності 03.01.2023 р.), який за сферою застосування є доповненням до чинних санкційних режимів та передбачає порядок формування національного списку фізичних і юридичних осіб, а також можливість «заморожувати» їхні активи, якщо цих суб'єктів з певних причин не внесено до санкційного списку ЄС.

Слід наголосити, що 26 січня Чеська Республіка провела в Празі першу очну зустріч Основної групи зі створення спеціального трибуналу з розслідування злочину агресії проти України. Це була важлива зустріч, яка заклала фундамент для подальшої плідної роботи та пошуку ефективних рішень щодо покарання російських військовослужбовців за всі воєнні злочини, скоєні проти українців.

Чеське суспільство дуже добре пам'ятає свою історію. 55 років тому в ніч із 20 на 21 серпня територію Чехословаччини окупували війська Варшавського договору, обірвавши надії чеського та словацького народів на вільне демократичне життя. Чехи і словаки, які самі 1968 року пережили досвід окупації, чудово усвідомлюють нинішню трагедію українського народу, який протистоїть російській агресії. У серпні 2022 року на відзначення цієї річниці в Чехії пройшов спонтанний флешмоб «Перерахуймо українським військовим 1968 крон». Участь в акції взяло понад 14 тисяч осіб, які переказали на благодійний рахунок посольства 24,2 мільйони чеських крон. Захід організували адвокат Петр Немец та ініціатива «Зброю Україні».

Із перших днів повномасштабного російського вторгнення посольство відкрило благодійний рахунок для закупівлі військового матеріалу чеського виробництва українським захисникам. Чеська Республіка є одним із головних партнерів України щодо постачання необхідного озброєння та боєприпасів.

Упродовж лише кількох перших днів війни чеські громадяни та організації перерахували благодійним фондам на підтримку України близько 64 мільйонів євро. Ми також вдячні Чехії за надання гуманітарної допомоги. Звісно, обсяги дещо зменшились, однак Україна одержує її постійно – і від уряду, і від недержавного сектору.

Чехія дуже допомогла Україні подолати енергетичну кризу, зокрема надіславши понад сто генераторів та десятки трансформаторів.

У розв'язанні цього питання сприяв і дипломатичний корпус у Празі. З власної ініціативи посли країн ЄС консолідували зусилля й придбали потужний генератор.

Варто зауважити, що Чехія взяла патронат над Дніпропетровською областю. 11 січня 2023 року Уряд Чехії увів посаду урядового уповноваженого з питань відновлення України.

У Чехії знайшли тимчасовий притулок близько 520 тисяч наших тимчасово переміщених співгромадян. Вони отримали все необхідне, та найголовніше – безпеку. У перерахунку на душу населення в Чехію прибуло найбільше українців. Дитячі садочки, школи та університети прийняли наших громадян і роблять це надалі. Неабияк приємно, що про українських учнів та студентів відгукуються як про надзвичайно розумних і талановитих.

Висока інтенсивність і динаміка українсько-чеського двостороннього діалогу на всіх рівнях дозволяє забезпечити всебічну та дієву підтримку України з важливих для її національних інтересів питань. Чехія однозначно стоїть на боці України, а мої зусилля як дипломата спрямовані головню на подальший розвиток діалогу та партнерських відносин між нашими країнами.